

ДУМА ПРАЛІСУ

ЧАСТИНА ПЕРША: ПРИРОДА

ЩО ПРАЛІС ГОВОРИТЬ?

Під розкішно-ясною ослоною світла маєвого сонця дрімає темний праліс.

Могутній, таємний, безмежний.

Його закучерявлене верховіття, похоже на легко розхвильоване широке море, дише пахощами животворної зелені, захоплюючої свіжості та стихійної сили. І манить очі й душу, як величний образ непоборного здоров'я й життя.

Прозоро-синє склепіння неба нахиляється в розміряній задумі над сонною, темно-зеленою повинню верхів.

Праліс і небо губляться у братньому змаганні в синій безконечності. І на далекому крайнебі, що ледве мріє в ніжному тремтінні срібного проміння, зливаються в одну світло-блакитну смугу.

А в темному нутрі, у мовчазному, тайному сумерку праліс думає незбагнуту думу. Чується в найглибшому закутку душі, що тут станула велична святиня природи. Могутні, тисячолітні дерева здіймаються, неначе стовпи-велетні і тримають на своїх дужих гіллях-раменах усю живу, безкраю покрівлю мовчазного храму. Святочна тиша пралісу розбуджує в найтайніших глибинах дивне позасвітне гомоніння. Може це голос Незбагнutoго тут одзивається до створінь подихом весни, променями світла, пахощами моху й тінями сумерків? Хоча праліс лю-

бить сонце, та проте він і йому нерадо відслонює загадку своєї задуми. Він тільки грається з його променями на безмежному рядні зеленого верховіття. Лиш рідко де-не-де просмикнеться яскраво блискучий жмуток світла крізь безліч запашних листків та пронизує з радіщами ясної цікавості мовчазні сутні його глибин.

Очі дивляться на праліс і якесь невловиме та невияснене почування родиться в душі. На найглибшому дні свідомості воскресає дивно таємна туга, притишена, приспана, придушена мандрівкою тисячоліть. Щось починає відзивати в серці, неначе голос жалю й болю, що кличе маленьку заблукану дитину до грудей матери. І вся невимовна велич пралісу, самоцвітна роса його листків і той всемогутній Незбагнутий, що мереже чародійну тканин незглибимої думи — все у пралісі так і говорить до далеких сотворінь:

«Діти! Чи добре ви зробили, що забули мене? О, ви бездушні! Чому ви пригадуєте собі мене на те, щоб думати про мою смерть? За те мусило впасти від мене прокляття на вас. По голих пустирях землі блукатимете тисячі й тисячі літ, доки від зняряддя, що його ви придумали на мою загибель, ви самі не згинете. Лежатимете в холодній землі, а я буду рости й вічно зеленіти на ваших могилах.

Могутній, таємний, безмежний»

* * *

Душа лине за дивним гомоном пралісу. Паде промінною краплинкою роси на квіти і листки й цілує теплою сльозою всі створіння. Чудодійним дотиком Незбагнутий переминює її у квітку і дає їй силу відчувати душу, розуміти мову всіх рослин і сотворінь у пралісі й дивитись у глибоке джерело буття.

І очам душі розкривається незнаний світ.

Таємний, неначе безвісти вічності, понурий, мов смерть, ясний і веселий, як сонце.

* * *

Глибока тиша пралісу нараз почала розвіватися. Обізвався найперше якийсь один дужий голос, як невидна труба, що кличе когось. На гомін того голосу відгукнулися задумані дерева й живі створіння й передавали його довкруги широко й далеко. Цілий праліс ожив до якогось нового, ще тут ніколи небувалою життя. Почулися найрізномірніші звуки радості й веселості. Та з усього гамору, крику й шуму можна було вчути виразно два слова, якими гомоніли не тільки створіння, але також уся природа:

«Буде суд! Буде суд!»

ОБВИНА

Цар Лев скликав усіх звірів на суд, аби розглянути справу образи честі, якої допустився Вовк на Мавпі. Велика поляна не могла вмістити всіх заступників звіриною царства, бо на судову розправу явились не тільки чоловіки, але і їхні жінки, діти, внуки, правнуки, як також деякі приятелі чоловіків і багато обожателів жінок і дівчат. Із-за браку місця на землі позаймали мавпи місця на деревах. Вони зачепилися хвостами або ногами за гіляки й серед розкішного гойдання дивилися допитливими очима на всіх своїх ближніх під собою. Навіть ведмеді воліли із-за великої тісноти на долині засісти собі вигідно нагорі між гіляками. На верховіттях старезних дерев сіла тьма тьменна різномірного птаства. Тільки орел ширяв у повітрі самітно над поляною. Були такі звірі, що зубами й рогами помагали собі

пробитися крізь густу юрбу, щоби стати ближче Його Величності царя Лева та його подруги. Тих нахабних одиниць держала в карбах державна звірина поліція зі знаменито у своєму званні вишколених собак. Коли ж на суд явилось багато уповноважених од різних-прерізних жіночих установ у звіриному царстві, як наприклад од товариства «Звірино-Жіночий Союз Боротьби з Людським Родом», від тов. «Звіринні Жінки-Патріотки», «Ліга Звіриних Жінок для Оборони Звірячої Честі» і т. д., не було вже на поляні місця для них. З прикрого положення вирятувала тоді звірів одна порода звірят, які поступили справді по-лицарські й за те удостоїлися найвищого признання з уст Царя Лева й ласкавої усмішки Цариці Левиці. Бо оте почуття героїської посвяти наказало тим звірям зробити місце жінкам таким чином, що вони уступилися зі свого місця і з крайнім нараженням свого товстого тіла і своєї чистоти влізли на краю поляни в застоялу воду. За цю лицарську Цар Лев надав тим створінням привілей свободного стогнання, тоді як усі інші звірі не сміли пустити ні пари з уст.

Цар Лев дав голос позовниці Мавпі, котра почала свою жалобу на Вовка ось якими словами:

«Високий Трибунале! Вовк допустився на моїй особі тяжкого злочину образи моєї честі ось яким робом: я несла додому для моїх дітей помаранчі, яких я нарвала в Лісовичах. Аж ось мені заходить дорогу цей Вовк. Не йде просто, тільки хитається з боку на бік, ніби п'яна людина. Я знаю неотесаність і грубуватість Вовка й не хочу з ним зачіпатися та й уступаюся йому. Але він хапає мене за руку, розкидає мені овочі по землі й регочеться. Я скоро збираю овочі до купи й починаю втікати. Він за мною біжить і кричить:

«Де ти, задрипанко, накрала цього краму?»

В мені кров закипіла. Мене, чесну жінку, матір одинадцятро дітей та й задрипанкою прозивать! А він усе за мною біжить і кричить:

«Як не даси мені всіх тих овочів, то я тебе як собаку роздеру!»

Вже мав мене допасти, але, на щастя, дорога вела через ліс. Я бачу, що не жарт і одним махом скочила на дерево та вилізла на самий вершок. Вовк на долині стоїть, піниться зі злости, гризе дерево, але, звичайно, надарма і при тому кляне мене такими страшно образливими прізвищами, що мені аж соромно це все тут повторити. Він опльовував святість мого сімейного життя й топтав у багно честь моїх дітей і моїх предків. Хоч і яка тяжка ця образа, та проте я це все одним вухом слухала, а другим випускала й була готова все йому простити, бо він і сам не знав, що балакав. Друге: я не люблю волочитися по судах і даю слово честі, що вперше в моїм житті довелось мені стати тут перед Високим Трибуналом. Отже, коли він кричав на мене: «Ти задрипанко», я мовчала, коли прозивав мене злодійкою, я мовчала. Але коли...

Тут Мавпа урвала і з почуттям великого сорому й обурення закрила собі очі рукою й замовкла.

Міністр справедливості ексцеленція Слон простягнув свою трубу, відняв мавпину руку від її очей і сказав їй зичливо:

«Пані Мавпо! Соромливість набік! Мусите сказати всю правду, хоч і яка вона не була б. Отже, що вам Вовк сказав?»

Мавпа, підбадьорена батьківсько-слоною доброзичливістю міністра, перестала вагатися й відповіла:

«Вовк мені сказав: «Ти не мавпа, ти — людина»

Як я почула це страшне слово, млість ударила на мене. Всі овочі я кинула на землю, відламала здорову

шляку й зіскочила на землю, щоб зараз таки на місці зробити собі справедливість за таку нечувану образу. Але Вовк, який образив мене, як останній трус, утік од моєї мести, як нікчемний хам. Високий Трибунале! Коли в нашому звіриному суспільстві існує бодай іскра самоповаги й достоїнності, то в ім'я справедливості, в ім'я чести нашого жіноцтва, яке у звіринім царстві є промінним ідеалом любові, матірнього обов'язку й геройської самопожертви за своїх мужів і дітей, прошу покарати примірно Вовка за тяжку зневагу мого імені й за стоптання доброї слави й честі всього звіриного жіноцтва».

РЕВОЛЮЦІЯ

Вовк, намовлений своїм оборонцем, адвокатом Борсуком, хотів у своїй оборонній мові вбити жалобу на себе таким чином, що силкувався осмішити думки й почування Мавпи. Перше всього він зазначив, що перший раз йому доводиться чути таке безглузде твердження, буцімто слово «людина» — це найтяжча образа звірини. «Вибачте, пані Мавпо!» — говорив Вовк до позовниці, — «але коли ви не образилися, як я назвав вас злодійкою, задрипанкою, а майже мене не вбили за слово «людина» й тепер тягаєте мене за це по судах, то я мушу заявити вам ось що: «Ваше розуміння жіночо-звіриної поваги й честі, пані Мавпо, показується, уважаєте, в тому, що велика річ вас не ображає, а таке необразливе слово як «людина» вас так тяжко обурило. Це доказує, що ви терпите на нервову хворобу. Ця хвороба проявляється у вас перемішанням понять, коротко, у вашій голові, як то кажуть, перевернулися клепки...»

Ексцеленція Слон тупнув ногою, аж ціла поляна у пралісі задудніла і гримнув: